



Logopediepraktijk het Praathuis, Laanzicht 3, 8271JZ IJsselmuiden

Informatie door Roelien van Halsema

## Een kind met ontwikkelingsstoornis in de klas

### Fonologische ontwikkelingsstoornis

#### **Definitie fonologische ontwikkelingsstoornis.**

Een fonologische stoornis is een taalstoornis. Het kind verwisselt eigenschappen van een klank die juist belangrijk zijn om de klank te onderscheiden van een andere. Het plaatst klanken voorin de mond die juist achterin moeten, of maakt klanken tot een 'plofklank' die juist zouden moeten blijven glijden. Het kind maakt dus foutieve keuzes in de eigenschappen of de plaats van de klank. Het kind hoort het soms wel wanneer jij het zelf fout zegt, maar kan die onderscheiding bij zichzelf niet maken.

Een kind met een fonologische ontwikkelingsstoornis heeft moeite met het correct onderscheiden van klanken in een woord.

Het kind begrijpt zelf niet dat de klank verkeerd wordt gemaakt. Dit valt op als je aan het kind vraagt om het nog een keer te herhalen. De kinderen kunnen dan zeggen; 'dat zeg ik toch..' waarbij de kinderen hetzelfde antwoord geven.

Kinderen met een fonologische ontwikkelingsstoornis vereenvoudigen hun uitspraak van woorden. Dit kan voor een jong kind een normale fase zijn, denk maar aan /auto/ wat door een jong kind als /tatu/ wordt genoemd, of kinderen die een /t/ zeggen waar het /k/ moet zijn ("it zit in de teuten op de trut"). Als deze vereenvoudiging blijft voortbestaan wordt het moeilijk voor het kind om bij te blijven met leeftijdsgenootjes en spreken we van een fonologische ontwikkelingsstoornis.

#### **Behandeling door de logopedist**

Tijdens de behandeling bij de logopedist zal er in tegenstelling tot een fonetische ontwikkelingsstoornis, waarbij de klank technisch aangeleerd moet worden, het kind worden getoond waarom de klank anders moet worden gemaakt. Hierbij wordt de kind als het ware aangeleerd wat de eigenschappen van de klank zijn. Het kind moet begrijpen wat voor betekenis de klank geeft. Dit kan een langzaam proces zijn omdat het gaat om zowel motorische als auditieve als betekenisvolle aspecten. De klank moet daarnaast een onderdeel worden van de spontane spraak.

#### **Wat betekent dit in de klas?**

Dit kan betekenen dat kinderen minder goed mee kunnen komen met verschillende onderdelen van het onderwijs. Het kan resulteren in problemen in de auditieve synthese, problemen in de analyse en/of problemen in het opbouwen van de letterkennis en het kan leiden tot spellingsproblemen. Ook kan het leiden tot taalachterstand. Het kind voert dan namelijk minder gesprekjes met anderen, de denkwereld breidt daardoor minder uit, de woordenschat groeit minder. Het kind ervaart frustratie rond het spreken en er vindt onvoldoende communicatieve uitwisseling plaats. Dit hoeft natuurlijk niet altijd zo te zijn, maar verstaanbaar en begrijpelijk spreken is voor elk mens van belang.

#### **Signaleren**

Het is van belang dat leerkrachten ontwikkelingsstoornissen vroegtijdig kunnen herkennen zodat er (vroegtijdig) kan worden doorverwezen. Behandeling door een logopedist is vaak geïndiceerd. Deze problemen gaan namelijk niet gemakkelijk vanzelf over en zoals gezegd, het kan leiden tot een bredere achterstand. Bij vroegtijdig ingrijpen is er meer kans op vlotte resultaten; de hersenontwikkeling is dan nog gaande waardoor er meer flexibiliteit is voor nieuwe verbindingen. Het

is dan makkelijker is voor kinderen om de nieuwe articulatie aan te leren. Om fonologische ontwikkelingsstoornissen te signaleren kunt u de volgende lijst aanhouden:

- Het kind spreekt een bepaalde klank niet uit in sommige woorden of lettergrepen, maar kan deze klank wel in andere woorden of lettergrepen uitspreken.
- Het kind vervangt een klank door een andere klank.
- Het kind laat alle eerste klanken van een woord weg.
- Het kind laat alle laatste klanken van een woord weg.
- Het kind laat lettergrepen weg.

Adviezen voor leerkrachten.

Omdat het aanleren van de juiste klank een langzaam en langdurig proces is, is het van belang dat het kind goede sturing krijgt tijdens dit proces van zowel ouders, logopedisten als leerkrachten. Hierbij een aantal adviezen waarmee leerkrachten kunnen helpen (het beste in samenspraak met de behandelend logopedist):

- Spreek duidelijk en rustig zodat het kind dan steeds een goed voorbeeld krijgt van de juiste klankvorming.
- Speel met de hele klas een geluidenspel waarbij verschillende geluiden voorkomen die moeten worden gemaakt (bijv. /sssssss/ of /gggggg/). Hiermee kunnen alle kinderen oefenen maar let specifiek op het kind met de fonologische stoornis. Geef echter wel alle kinderen feedback.
- Mocht u als leerkracht horen dat het kind de klank verkeerd uitspreekt, dan kunt u hem of haar corrigeren op de 'modelling' manier. Deze manier houdt in dat de zin nog eens wordt herhaald om de correcte klank te laten horen. De kind moet niet het gevoel krijgen dat hij of zij het 'fout' doet.
- Je kunt verwoorden: "ik zeg het zó ssssoep, jij zegt toep" maar doe dit niet als het frustratie oplevert.
- Als er met de logopedist huiswerk is afgesproken kan dit in de klas worden besproken of worden gemaakt. Vaak in spelvorm. U kunt er dan op letten of de klanken correct worden uitgesproken.
- Mocht er tijd voor zijn dan kan er met het kind nog even worden gepraat als deze terug komt van de logopedist. Hierdoor wordt de kind nog even herinnerd aan wat er is besproken en gedaan in de behandeling. Daarnaast kan er met het kind worden gekeken naar wat hij/zij al kan en hier positief op in gaan.
- Maak gebruik van klankgebaren. Dit altijd in overleg met de logopedist omdat het wel binnen de therapie moet passen.

**Gereviseerde minimum spreeknormen (g-ms) van Prof. Dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer.**

#### 12-18 maanden

Begrijpt opdrachtjes met twee woorden

Kan één of meer lichaamsdelen aanwijzen

Veel en gevarieerd brabbelen met af en toe een herkenbaar woord

Begrijpt opdrachtjes met

#### 18- 24 maanden

Zegt ongeveer 10 woordjes

#### 2:0 – 2:6 jaar

Begrijpt zinnestjes met drie woorden

Kan twee woordjes combineren.

woordopbouw nog onvolledig.

#### 2:6 – 3:0 jaar

Maakt zinnestjes met drie woorden

Logopediepraktijk Het Praathuis, Roelien van Halsema, Saskia Verhoef.

Laanzicht 11, 8271JZ IJsselmuiden, Tel: 038-3318132

E-mail: [info@praathuis.info](mailto:info@praathuis.info)

[www.praathuis.info](http://www.praathuis.info)

Woordopbouw nog onvolledig

3:0 – 3:6 jaar

Maakt zinnnetjes met drie en vier woorden  
Ongeveer de helft is verstaanbaar

3:6 – 4:0 jaar

Vertelt spontaan wel eens een verhaaltje  
50-75% verstaanbaar

4:0 – 5:6 jaar

Kan een verhaaltje navertellen aan de hand van plaatjes  
Ongeveer driekwart is verstaanbaar  
Enkelvoudige zinnen;  
problemen met meervoudsvormen en vervoegingen  
75-90% verstaanbaar

> 5:6 jaar

Lange, ook samengestelde zinnen  
Goed gevormde zinnen  
Goed verstaanbaar